

Program Vår 2019

Naturskydds föreningen

Bra miljöval
bevakar
åt dig

Lerum Floda Stenkullen Gråbo Sjövik Tollered Olofstorp

c/o Olov Holmstrand Torphagebacken 11 • 443 38 LERUM

Besök vår hemsida
<http://lerum.naturskyddsforeningen.se>

Klockgentiana Vite mosse 180808 Bild: Olov Holmstrand

Värva fler medlemmar till

Lerums Naturskyddsförening (LNF) – Verksamhetsberättelse 2018

Verksamheten 2018 inom LNF har som tidigare år omfattat en mångfald aktiviteter. Programbladets båda utgåvor var välfyllda och ett stort antal programaktiviteter genomfördes med varierande antal deltagande. Relationerna och samarbetet med Lerums kommun fungerar väl, även om LNF i åtskilliga frågor företräder kritiska ståndpunkter och anser att kommunens natur- och miljöarbete går för trögt.

LNF uppfattas som den ledande samhällsföreträdaren för natur- och miljöfrågor i Lerums kommun, vilket även avspeglas i medlemsantalet. Vid årsskiftet 2018/2019 var antalet medlemmar 1852 enligt riksföreningens medlemsregister.

Styrelsen bestod efter årsmötet 12 mars 2018 av Olov Holmstrand (ordf.), Stefan Larsson (vice ordf.), Dan Skarpsjö (kassör), Bo Nilsson (sekr.), Catharina Pettersson, Kjell Hansson, Lars-Erik Karlsson och Bertil Svensson. Suppleanter: Ingrid Ritola, Kennet Lundin och Erika Tyrberg. Styrelsen höll 11 protokollförda sammanträden under 2018. Därutöver har förekommit ett betydande antal arbets- och planeringsmöten i olika grupper.

Arbetsgrupper. För att effektivt ta tillvara styrelsens och övriga aktiva medlemmars kunskaper och intressen har arbetet varit organiserat i grupper eller intresseinriktningar. Grupperna fungerar oftast informellt med hjälp av e-post och rapporterar genom kontaktpersoner till styrelsen.

Under 2018 har det funnits grupper för följande aktiviteter: Program, Utbildning, Plan, Handla miljövänligt, Klimat och buller, Landskap, Botanik, Fåglar, Säveån, Amfibieskydd, Hemsidan och Natursnokarna. En tillfälligt bildad grupp har granskat kommunens nya naturvårdsprogram.

Årsmötet ägde rum 12 mars med 38 deltagare. Kristoffer Sahlén höll ett intressant bildföredrag "Runt Kringelsbäcken" om djurlivet utanför sitt hus, något som han också dokumenterat i boken "Nära".

Representation. LNF var representerat vid riksstämman i Uppsala 16-17 juni och vid kretskonferensen för naturskyddsföreningarna i Västra Götaland och Halland 12-14 oktober i Smögen med inriktning på vattenfrågor. Olov Holmstrand representerade LNF i styrelsen för Naturskyddsföreningen i Bohuslän och i studiecirkeln God miljö i centrum om planeringen av Lerums centrum. Stefan Larsson medverkade i Säveåns Vattenråd.

Representanter för LNF har liksom tidigare år vid två tillfällen, 10 april och 9 oktober, träffat kommunledningen, möten som är mycket uppskattade av både LNF och kommunledningen. Vid mötena diskuteras såväl övergripande som mer konkreta frågor med koppling till miljö och natur. Exempel är uppföljning av kommunens aktiviteter för att förverkliga miljövisionen, kommunens arbete med miljö- och naturvård, buller och trafik, skogsfrågor samt bevarandet av Säveån.

Information. Extern information sker kontinuerligt via LNF:s hemsida. Vid några tillfällen har LNF uppmärksammats i media, främst Lerumstidning och redovisat synpunkter i insändare. Intern information till alla fullbetalande medlemmar sker i två programblad per år. Kortfattad intern information om LNF:s verksamhet har skickats med e-post till intresserade medlemmar vid 9 tillfällen. Vid årsskiftet 2018/2019 omfattade e-postlistan cirka 230 adresser. Informationen erhålls efter anmälan till LNF:s ordförande Olov Holmstrand, olle.holmstrand@telia.com.

Inför kommunvalet 9 september ställde LNF ett antal natur- och miljöfrågor till de partier som var representerade i kommunfullmäktige före valet. Samtliga partier svarade, men tyvärr i ett fall alltför sent för publicering av svaret i det tryckta höstprogrammet. Samtliga svar redovisades på hemsidan och förkortat refererade i en insändare i Lerums Tidning.

Program och programverksamhet

Alla fullbetalande medlemmar fick innehållsrika vår- och höstprogramblad i slutet av februari respektive i mitten av september. Drygt halva upplagan delades ut av medlemmar medan övriga sändes med post. Överupplagan har använts för utdelning i bibliotek, vid arrangemang etc. Hela det aktuella programbladet finns även digitalt på hemsidan.

Inom programverksamheten har arrangerats eller förmedlats ca 50 aktiviteter under året, dvs minst en aktivitet i veckan utanför semesterperioderna. Det har varit 42 naturvandringar, natursnoksaktiviteter, röjningar och utflykter samt ca 8 föredrag och andra inomhusmöten. Utöver detta kan nämnas medverkan vid ett antal externa möten och en försommarresa med övernattnin i Eksjö. En del av aktiviteterna har arrangerats i samarbete med andra organisationer som Turistföreningen med flera.

Utbildning

Utbildning är inslag i många andra aktiviteter, framför allt föredrag och utflykter.

Plan- och miljöfrågor

Under året har LNF sänt eller medverkat i 24 skrivelser med synpunkter i miljö- och planärenden till i första hand Lerums kommun, men även till Länsstyrelsen, Trafikverket och Energimarknadsinspektionen. Viktigare, mer utförliga skrivelser finns på LNF:s hemsida <https://lerum.naturskyddsforeningen.se/>.

LNF är remissinstans till kommunen i planärenden. Lerums kommun har ambitionen att växa med 1-1,5% om året, vilket medför rätt stor aktivitet ifråga om byggande och nya planer för byggande. LNF har under 2018 bland annat yttrat sig över plan- och byggförslag rörande tennishall, transformatorstation vid Häcksjön, plan för Säveå Park, plan för Floda Nova-hallen och plan för Brännabbens skogsbacke i Tollered. I flera skrivelser har LNF lämnat synpunkter på utarbetandet av ett nytt naturvårdsprogram för Lerums kommun.

LNF har även lämnat synpunkter på vändspår i Floda/Lerum till Trafikverket, till Länsstyrelsen om uppdateringar av bevarandeplaner för Natura 2000-områden och till Massoptimering Väst AB om planerad schaktmassedeponi i Vrårsered.

Handla miljövänligt

Under året har arbetsgruppen Livsstil ändrat namn till Handla miljövänligt. I samband med Miljövänliga veckan, som SNF traditionsenligt genomför vecka 40, hade LNF en insändare i Lerumstidning med titeln "Ta dig tid att fixa ett enda klot". Temat för kampanjen som ska pågå i tre år är "Fixagrejen".

Syftet är att bidra till att spara på jordens resurser och att minska avfallet. Verktynen är att vårda, laga, återbruka och förlänga livet på de kläder och prylar vi har. LNF har påbörjat en lista över hantverkare och entreprenörer i Lerums kommun som erbjuder tjänster att laga, reparera och underhålla våra saker om vi behöver professionell hjälp med det.

Klimat och buller

Den sedan 2015 vilande Bullergruppen omstartade under 2018 genom nytillskott av två engagerade medlemmar. Gruppen har framför allt inriktat sig på att genom hastighetssänkningar på vägar och gator både minska bullret och avgasutsläppen, inte minst på motorvägen E20. Flera insändare har skrivits i Lerums Tidning. I augusti togs en mall fram till ett medborgarförslag till Lerums kommun om att kommunen ska ta fram ett åtgärdsprogram mot buller. Medborgarförslaget har sannolikt lämnats av några tiotal personer.

Landskap

LNF fortsätter att granska avverkningsanmälningar. I kontakter med Lerums kommun har LNF förespråkat att kommunen ska gå över till kontinuitetsskogsbruk på sin egen mark. Landskapsvård i form av röjning och städning genomfördes vid Stensjön vid 3 tillfällen under året.

Den gemensamma Risvedengruppen för Naturskyddsföreningens kretsar i Ale, Alingsås och Lerum har fortsatt arbetet att långsiktigt skydda framför allt kvarvarande gammelskog. LNF:s representanter i gruppen har varit Bertil Svensson, Hasse Österman och Olov Holmstrand.

Fortsatta försök har gjorts att i samarbete med Lerums kommun genom markbyte skydda två områden i den del av Risveden som ligger i Lerums kommun och ett område i Vättlefjäll, tyvärr hittills med föga respons från kommunen.

LNF har i samarbete med Naturskyddsföreningen i Ale och Göteborgs svampklubb utarbetat ett förslag att bilda naturreservat i området kring Stora Gettjärnet i Alefjäll. Förslaget har upprepat avisats av länsstyrelsen, men har nu så väldokumenterat stora naturvärden att ansträngningarna fortsätter.

Botanik

Botanikgruppen har genomfört 5 välbesökta vår- och sommarvandringar med inventeringar av områden som vi besöker med jämna mellanrum. 2018 besökte vi Nääs/Lugnet, Häcken V Härsjön, Viebo, Sävult Östergård och Högsjön (3 km N Bergums kyrka).

I programmet ingår också en heldagsutflykt utanför kommunens gränser. 2018 gick färden den 18 juni till Rörö i Göteborgs norra skärgård. I den fina miljön och bra väder gjordes 70 noteringar, bland annat kustruta, sandvita, blåhallon, rundsilesår, strandfräne, granspira och ostronört.

För mer information om Botanikgruppens aktiviteter besök LNF:s hemsida - Grupper - Botanikgrupp. Där finner man bland annat våra planerade botanikvandringar och heldagsutflykten. Noteringar av vad vi sett finns även där.

Fågelgruppen

Bland Fågelgruppens aktiviteter under 2018 kan nämnas deltagande i den årliga nationella sjöfågelräkningen, där vi räknat fåglar i sjösystemet från Mjörn till Aspen för 50:e året, vilket firades på en av inomhusträffarna. Ett flertal organiserade utflykter har gjorts, med bland annat vårfågelvandring vid Sjövik och utflykt till Batterivägen och Torslandaviken.

Den traditionella cykelturen utefter gamla banvallen vid Stannum genomfördes och sträckfågelmorgon vid Hjällsnäs (modellflygplatsen), i år för 33: a gången. Fågelskådningens dag firades i maj vid Stålebo våtmarker, och Naturnatta gick i nattskärornas tecken i år vid Vite Mosse. Under hösten hade vi en fågelutflykt till

Hallandskusten. Vi har deltagit i "Projekt Lom", där storlom har inventerats i Uspen, Tvärsjön, Sturven och Stora Stamsjön. Även smålom har inventerats i några tjärnar. Häckningar av tornfalk och pilgrimsfalk har följts regelbundet under året, och ungarna har ringmärkts.

Tillverkning och uppsättning av ett 60-tal småfågelholkar har skett bland annat i Lerådalens naturreservat. Rensning har gjorts av en del befintliga holkar i Sävåreservatet. På grund av den sena och kalla vintern har sjöfågelmätning vid Nääs, Floda kraftverk, Nyebro och Aludden skett under fem veckor.

Vi har haft fyra inomhusträffar med bildvisningar samt trevlig samvaro. Dammarna i Stålebodalen, Lergraven samt Bengts damm har även 2018 varit ett eldorado för fåglar och lockat till många besök.

Säveån

Säveån med närmaste omgivningar och biflöden är ett av de värdefullaste natur- och besöksområdena i Lerums kommun. Under 2018 har LNF fortsatt försökt att aktivt medverka i bevakning, uppföljande och stödjande aktiviteter i Säveåns vattensystem med dess biflöden.

2018 var dock ett mycket annorlunda år jämfört med "normalåret" eftersom den långvariga värmen och torkan gjorde att vattenföringen under flera månader var extremt liten. Hur detta i långa loppet påverkar laxfiskstammarna vet vi inte men ytorna för uppväxt minskade, vattentemperaturen var troligen skadligt hög för laxfiskar. En indikation på det var att väldigt många lekfiskar under hösten var svampangripna och många dog.

Glädjande var ändå att rekordmånga stora laxar vandrade upp och förbi Hedefors i omlöpsbäcken. De kunde därefter skådas hoppandes nedanför Hillefors vid den för dem fortfarande oforcerbara kraftverksdammen! Tyvärr har Lerums Energi, Lerums kommun och Länsstyrelsen inte lyckats att hitta finansiering för fungerande fiskväg vid Hillefors - en anläggning som enligt gällande vattendom borde varit färdigställd redan 2014, efter att Hedefors öppnats upp 2013.

Vi får nu troligen vänta flera år på att en fungerande fiskväg finns där, eftersom Länsstyrelsen tyvärr godtagit att Lerum Energi får delfinansiering från den nyinrättade Kraftverksfonden. Antalet laxar som vandrar upp och reproducerar sig ovanför Hedefors är fortfarande på tok för lågt.

Under året har vuxna blankålar från Säveån märkts och följts vid deras utvandringspassage förbi Hedefors och Jonsered för att kunna se om fiskvägarna verkar fungera. Preliminära resultat visar att det verkar vara så vilket naturligtvis är positivt.

Ur fågelsynpunkt var även 2018 bra år för kungsfiskaren som hade flera lyckade häckningar i Säveån, den bruna kärnhöken syntes åter vid Aspen och havsörnen verkade ha lyckats med sin häckning igen.

Amfibieskydd

År 1997 byggdes "grodtunnlarna på Nääs-Öjared" – ett pionjärprojekt i amfibievården i Västsverige och som i naturvårdshänseende satte Lerum på kartan. Efter utvärderingar visade de sig fungera bra och fick många efterföljare runt om i Sverige. Kommunen skyltar gärna med projektet. På senare tid har vi i LNF uppmärksammat att underhållet av tunnlarne med tillförande dikesledare inte har fungerat väl.

Hemsidan

Denna har liksom tidigare år skötts av en arbetsgrupp bestående av Lars-Owe Stakeberg och Barbro Andreasson. På hemsidan presenteras bland annat föreningens ställningstaganden i olika frågor, skrivelser till kommun och myndigheter samt samtliga programaktiviteter innefattande bland annat Fågelgruppens, Botanikgruppens och Natursnokarnas utflykter.

Hemsidan uppdateras kontinuerligt med ny information samt kontinuerliga fågelobservationer i kommunen och har adressen <https://lerum.naturskyddsforeningen.se/>.

Natursnokarna

Natursnokarna har under året haft 5 träffar. Under våren blev det bara 2 stycken på grund av snokledarnas späckade schema. Vi var vid Sjöviksgården och vid Sävån och under hösten började vi utanför Gråbo. Sedan var vi vid bokskogen i Hulan. Sist hade vi vår 1:a advents träff vid Torskabotten.

Speciellt för i år var att vi i kommunen hade ett regionalt snokläger (27-29 juli), det första i sitt slag. Vi spenderade en helg tillsammans med ca 38 personer, vuxna och deras barn. Vi sov i tält och hade totalt 3 snokpass där det fanns ca 3 olika aktiviteter att välja på. Alla fick också möjlighet att ta det nya märket Naturfalken.

Mycket stolta märkestagare fick dessa utdelade i slutet på sista dagen. Vi fick så positiva utvärderingar och att det från rikskansliet kommer satsas på fler regionläger runt om i landet. Se även separat artikel i programbladet.

Natursnokarna i Sjövik

Vi valde att i år igen byta skogsplats till vårt "Paradis" som är en fantastisk plats på Kvarnvägen i Sjövik. Barnen älskar att vara i Paradiset, alla barnen hittat hem i skogen. Vår första dag som vi snokade på var den 22 mars, som ni säkert minns låg snön länge och det var en ruggig vinter. Barnen i gruppen är små i år och vi får anpassa våra utedagar efter dem. Men den 22 mars var vi i Paradiset och snokade runt i snön. Det var spännande att se hur Paradiset såg ut i vinterskrud. Vi pratade mycket om snön och olika årstider samt skapade torn av snö med hjälp av muggar. Under våren har vi byggt upp en grillplats och tagit bänkar till skogen så att vi kan underlätta matlagning samt när vi skall sitta och äta. Vi har även byggt ett lättare vindskydd tillsammans med barnen för att kunna förvara vagnar och väskor när det är lite sämre väder.

Vi snokade nästan varje tisdag under hela 2018, lite mer sporadiskt under vintern då det ibland regnade lite för mycket för att vara ute en hel dag. Vi har grävt ner en planka med olika saker, bananskal, päron, plast, kapsyl och en skruv. Och sedan följt denna varje vecka för att se vad som händer. Päronet var spännande, det blev som en dammtuss när det ruttnade. Inte lika spännande att det inte hände något med skruven, kapsylen och plasten.

Vi har pratat om daggmaskar och skalbaggar samt de olika djuren som finns runt oss i vår närmiljö. Vi har även använt oss av olika uppdrag i naturen för att få in matematik i skogen. Detta har varit mycket uppskattat av barnen. De har fått leta efter löv i olika storlekar, något stort och något litet, mäta träd och sig själva med hjälp av grenar.

Varje vecka i skogen har vi samling och äter något vi tillagat över öppen eld eller på grill. Den harmoni som är när vi är i skogen är så underbar. Vi är mycket tacksamma för att vi fått denna möjlighet. Men under 2019 finns ingen snokledare kvar. Verksamheten fortsätter och dagbarnvårdarna kommer ju självklart fortsätta vara

ute och utforska naturen med hjälp av barnen, men de kommer inte längre kunna titulera sig som Natursnokar.

Fältbiologerna

har tyvärr ingen verksamhet i Lerum. Lerums Naturskyddsförening avvaktar eventuella möjligheter att återstarta fältbiologverksamhet.

Lerum i februari 2019

Olov Holmstrand (ordf)

Stefan Larsson (vice ordf)

Bo Nilsson (sekr)

Dan Skarpsjö (kassör)

Catharina Pettersson

Kjell Hansson

Lars-Erik Karlsson

Bertil Svensson

Ingrid Ritola

Kennet Lundin

Erika Tyrberg

Earth Hour 2019

Delta i Earth Hour 2019 som genomförs 30 mars 20:30–21:30. Släck ljuset, gå ner i varv och känn efter hur det är att dra ner. För det är dra ner som är ofrånkomligt, om Jorden ska räddas från en klimatkatastrof.

Det blir alltmera uppenbart att en global klimatkris är nära förestående. Intergovernmental Panel on Climate Change, förkortat IPCC, är FN:s organ för vetenskaplig utvärdering av klimatfrågan. Den senaste rapporten "IPCC Special Report Global Warming of 1.5 °C" (oktober 2018) sammanfattas av Naturvårdsverket:

"Rapporten visar att det fortfarande finns en chans att kunna begränsa uppvärmningen till 1,5 grader – men bara om vi minskar våra utsläpp rejält inom de närmaste tio åren och satsar på att skydda våra ekosystem som kan ta upp och lagra koldioxid."

Earth Hour startade för drygt tio år sedan, som en enkel symbolhandling för klimatet. Då var manifestationen liten, men med åren har den vuxit och nu engagerar den varje år hundratals miljoner människor i allt fler länder. Förra året deltog 188 länder och territorier. Vi släcker fortfarande lamporna som en signal till politikerna att ta krafttag för klimatet – men det är också en stark uppmaning till oss själva att göra vad vi kan.

Lördag 30 mars 20.30–21.30 släcker vi ljuset och deltar i den världomspännande klimatmanifestationen.

Olov Holmstrand

Styrelseledamöter och kontaktpersoner

Styrelse

Olov Holmstrand ordförande 0302-105 87
E-post: olle.holmstrand@telia.com

Stefan Larsson vice ordf. 0302-134 53
Bo Nilsson sekreterare 0302-146 35
Dan Skarpsjö kassör 0302-237 50
Lars-Erik Karlsson 0302-314 59
Kjell Hansson 0302-444 80
Bertil Svensson 0709-519579
Catharina Pettersson 0705 -972637

Suppleanter

Ingrid Ritola 031-7025645
Kenneth Lundin 0302-172 83
Erika Tyrberg 0302-422 12

Kontaktpersoner

Byggsplaner Olle Holmstrand 0302-105 87
Säveån Stefan Larsson 0302-134 53
Fåglar Hasse Österman 0302-319 34
Livsstil Catharina Pettersson 0705-972637
(Handla Miljövänligt)
Klimat Dan Skarpsjö 0707-152184
Botanik Kjell Hansson 0302-444 80
Landskap Bertil Svensson 0709-519579
(Skog, Jordbruk och Landskapsvård)
Stensjön Hans-Arne Olausson 0302-152 75
Hemsidan L O Stakeberg 0302-423 65
Fältbiologer Vakant
Amfibieskydd Kenneth Lundin 0302-172 83
Natursnokar Erika Tyrberg 0302-422 12
Medlemmar Olov Holmstrand 0302-105 87
Program Ingrid Ritola 031-7025645

Valberedning

Sven Borei (Sammank.) 0302-10987
Maria Åsberg 0702-360242

Revisorer

Sven Liljebjörn 0302-134 51
Sven-Erik Grönqvist 0736-800539

Revisorsuppleant

Eva Dahllöv 0302-425 77
Pia Hansen 0302-185 59

Programredaktör

Dan Skarpsjö 0707-152184

Aktiviteter (Sammanfattning)

Mars

 Tors 7 mars Öppet hus fågelgruppen

Mån 11 mars Årsmöte

Sön 17 mars Vandring i Paradiset
Tors 21 mars Kartor/Geografiska system
Lör 23 mars Landskapsvård Stensjön
 Sön 24 mars Natursnokarna
Ons 27 mars Vandring längsSäveån
Lör 30 mars Earth Hour

April

Lör 6 april Landskapsvård Stensjön
Sön 7 april Utflykt Götebo Natura 2000
Sön 14 april Vandring Älsjön-Älsjöbäck
 Sön 28 april Natursnokarna
Sön 28 april Sjövikersrunda med Svensons

Maj

Sön 5 maj Barnens Hantverksdag
Sön 5 maj Vandring runt stora Häcksjön
Ons 8 maj Vandring i Gullringsbo
 Sön 12 maj Fågelskådningens dag
Ons 15 maj Välkommen till Bokskogen
 Sön 19 maj Natursnokarna
Sön 19 maj Vandring i Tollered/Torskab.
 Tors 23 maj Botanikvandring
 Fre 24 maj Cykeltur hos nattsångare
24-26 maj Helgutflykt Visingsö Hemsidan
 Tis 28 maj Botanikvandring

Juni

 Tis 4 juni Botanikvandring
 Ons 5 juni Naturanatta
 Tors 13 juni Botanikvandring
 Sön 16 juni Botanikresa

Augusti

Sön 4 Aug Ängens dag

September

Sön 15 sep Natur/Kulturvandring Floda
 Sön 22 sep Sträckfågelräkning

Bankgiro: 252-1102

Resp. författare svarar för sitt innehåll

Naturskyddsföreningens Vårprogram 2019

Mars

Tors 7 mars Öppet hus Fågelgruppen

Vi har ofta fått ett pling i telefonen och läst eller sett någotsom Lars Melinskådat. Nu tar hans inbror med sig och kommer till kyrkan och berättar om sitt och broderns sätt att uppleva "våra" fåglar. Glöm inte koppen! Aspenäskyrkan 19.00.

Mån 11 mars Årsmöte

Efter sedvanliga årsmötesförhandlingar beskriver David Hirdman, expertsamordnare och klimatanpassningsstrateg på Lerums kommun föredrag om: Lerums vatten och naturvärden - Nyckel till bästa klimatanpassning. Kaffe serveras.

Lokal: "Stenkulan" Stenkullens skola 19. 00.

Frågor: Olle Holmstrand 0302-105 87.

Sön 17 mars Vandring i Paradiset

Vi vandrar ca 10 km från Partille station via Himla-stegen till Paradiset, sedan in i skogen där vi fikar. Hem går vi via Besebäcken, höger runt Ulvåsen och in på Lexbyspåren. Vi går i kuperad terräng så kängor eller stövlar rekommenderas. Vi är ute ca 3,5 tim.

Ta med matsäck för en rast. Samling 10.00 vid Partille station, spår 2.

Frågor: Jörg Rückert 0706-15 80 55.

Arr: STF Lerum Partille.

Tors 21 mars Kartor och Geografiska Informationssystem (GIS) på nätet

Numera finns massor av information att hitta på nätet som är användbara i naturvård och friluftsliv. Vi kopplar upp oss mot nätet och tittar på vad olika kartsystem kan ge. Naturens pärlor, Naturvårdsverkets kartverktyg, länsstyrelsernas olika kartor och sist men inte minst kartorna på lerum.se. Kaffe serveras.

Lokal: Tingshuset i Lerum 1900.

Frågor: Stefan Larsson 0727-0059 64.

Lör 23 mars Landskapsvård Stensjön

Stensjön med det vackra odlingslandskapet hör till våra pärlor i naturen. Sedan 1975 är det föreningens stora arbetsprojekt för biologisk mångfald med ängsblommor, insekter och fåglar. Markerna betas, men den stora stormfällningen vid Gudrun 2005 medför nu kraftig igenväxning som hotar hela området.

Vi måste nu få hjälp av fler medlemmar att skapa en artrik öppen löväng i stället för förbuskning. Ta gärna med en kompis samt busksax och yxa om du har. Hans-Arne Olausson möter oss vid parkeringen innan Floda station för samåkning 10.00.

Frågor: Hans-Arne 0302-152 75.

Sön 24 mars Natursnokarna

Eldtema och sinnen. Vi jobbar med vad man behöver tänka på när vi eldar i skogen och tittar på olika sätt att göra upp eld. Fika runt eldstaden.

Plats: Sjöviks fotbollsparkering bakom Östads skolan.

Facebooksida: <https://www.facebook.com/groups/168959473184910/?fref=ts>

Mail: natursnokarna.lerum@gmail.com

Mobil: 0730-30 12 03.

Ons 27 mars Vandring längs Säveån

Vivandrar ca 7-10 km längs södra sidan av Säveån till Stenkullen, om vädret tillåter ända ner till Knavra bro. Vi hoppas få se både strömstare och forsärla.

På vägen tillbaka finns möjlighet att ta tåget från Stenkullen. Vi går över Kusebacka bro och fortsätter på andra sidan Säveån till Floda. Kängor eller stövlar rekommenderas. Vi är ute ca 3,5 tim. Ta med matsäck för en rast. Samling 10.00 vid pendelparkeringen, Floda station.

Frågor: Maud Eklöf 0702-68 39 08.

Arr: STF Lerum Partille.

Lör 30 mars Earth Hour

Delta i den världsomspännande klimatmanifestationen och släck ljuset 20.30-21.30. Det är viktigt att vi bryr oss om klimatet på den jord vi har. Se separat information i programbladet.

Lör 6 april Landskapsvård Stensjön

Se information 23 mars.

Sön 7 april Utflykt Götebo Natura 2000-område

Vi undersöker Natura 2000-området vid Götebo, som främst har litet ovanliga mossor, t.ex. brynia som bara finns på 20 talet ställen i Sverige, och lavar.

Kängor alt stövlar på och fika i ryggsäcken så träffas vi vid Aspens station 10.00.

Frågor: Bo Nilsson 0705-31 46 35.

Sön 14 april

Vattendragsvandring Älsjön-Älsjöbäcken

Under Bertil Svensson och Stefan Larssons ledning vattendragsvandrar vi från Älsjön ned till Älsjöbäckens ravinsystem i naturbetade backar med intressant flora. Vi skådar och pratar om Hultetbäckens påverkan i nu-läget och framtida hot. Längd ca 3 km.

Grova skor/stövlar, fika medtages.

Samling Sävidsbo gård, uppfarten 10.00.

Frågor: Stefan 0727-00 59 64.

Sön 28 april Natursnokarna

Träna på arter. Vi kommer titta på hur man kan lära in arter. Vi kommer även att lära oss flera olika arter för att jobba inför att kunna ta det nya fina märket Naturfalken. Fika runt eldstaden.

Plats: Härskogens parkering.

Kontakt: Facebooksida <https://www.facebook.com/groups/168959473184910/?fref=ts>

Mail: natursnokarna.lerum@gmail.com

Mobil: 0730-30 12 03.

Sön 28 april Sjöviksrundan med Svenssons

Svenssons tar oss med på den årliga vandringen bland vårfåglarna. Glöm inte kikare och fika! Samling vid Stenkullens station (stora P-platsen) 8.00 eller vid cementfabriken i Sjövik 8.20.

Frågor: Svenssons 0302-436 11.

Sön 5 maj Barnens Hantverksdag

Vi bjuder in barn med föräldrar att tillverka småsaker som det gjordes förr. Barkbåt, visselpipa, toving, hopprep, något i lera och köksvisparv material till. Allt görs tillsammans med föräldrar eller annan vuxen person som har yttersta ansvaret för sina barn. Tamed vass kniv med parerstång om möjligt, annars finns det att låna. Färdiga saker får man så klart ta med hem.

Ta med fika. Skallsjö hembygdsgrd 11-14.

Frågor: Lars-Erik Karlsson 0302-314 59.

Arr: Skallsjö Hembygdsförening.

Sön 5 maj Vandring runt Stora Härsjön

Vivandrar runt Stora Härsjön, ca 15 km i något kuperad terräng. Kängor eller grova skor rekommenderas. Om vädret tillåter finns tillfälle till bad vid den längre rasten. Vi är ute ca 5 tim. Tamed matsäck för två rater. Samling 10.00 vid Lerum station, uppgången från pendeltågen, för samåkning.

Frågor: Jörg Rückert 0706-15 80 55.

Arr: STF Lerum Partille.

Ons 8 maj Vandring i Gullringsbo

Vi vandrar delvis i terräng utan stig eller väg runt Gullringsbo och de andra vackra, gamla husen. Längs gamla Jonseredsvägen kommer vi att se mattor av blommande vitsippor. Trakten domineras av de mäktiga gamla ekarna, flertalet troligen mer än 300 år gamla. Vi kan lyssna till de nyanlända flyttfåglarna. Kängor eller stövlar rekommenderas.

Vi är ute ca 3 tim. Ta med matsäck för en rast.

Samling 10.00 vid Aspens station.

Frågor: Barbro Andreasson 0760-26 77 27.

Samarr: STF, Lerum Partille och LPU. 08.

Vi samarbetar med:

Studie
främjandet

Sön 12 maj Fågelskådningens Dag

Vi ses vid Stålebo våtmark. Några av oss i Fågelgruppen kommer att vara på plats från 8.00 och några timmar framåt och guida. Hitta dit: Skylt: STÅLEBO VÅTMARK från Brunnsläckans busshållplats på lokalvägen mellan Floda/Tollerred. Följ sedan stenmuren från P-platsen till "Utsikten". Ta med fika och kikare och kom och njut av fågellivet i "våra" dammar!

Frågor:

Hasse 0702-91 81 71 eller Barbro 0760-26 77 27.

Ons 15 maj Välkommen till Bokskogen

Följ med till bokskogen och upplev våren!

Vi vandrar utanför reservatet för att avnjuta grönskan. Det finns några branta stigningar. Vi avslutar i Herrgårdsträdgården. Vi är ute ca 3 tim. Ta med matsäck för en rast.

Samling 10.00 vid Jonsereds station, spår 2.

Sture Hanson 0707-36 36 93.

Sön 19 maj Natursnokarna

Häva i Säveån. Vi avslutar med att häva efter insekter och annat under ytan vid ån. Fika runt eldstaden.

Plats: Samling vid Stenkullens stationsparkering.

Kontakt: Facebooksida: <https://www.facebook.com/groups/168959473184910/?fref=ts>

Mail: natursnokarna.lerum@gmail.com.

Mobil: 0730-30 12 03.

Sön 19 maj Vandring i Tollereds och

Torskabottens omgivning

Natur- och kulturvandring ca 10 km. Vistannar då och då och tittar på saker av intresse. Stövlar eller grova skor rekommenderas. Vi är ute ca 6 tim.

Ta med matsäck för två raster.

Samling 08.40 vid Floda Station.

Frågor: Lars-Erik Karlsson 0709-47 46 78 och

Claes Trefil 0302-313 92.

Samarr: STF Lerum-Partille och Skallsjö Hembygds-förening.

Tors 23 maj Botanikvandring

Nu är det dags för våra trevliga kvällsutfläkter.

Vi brukar åka till någon intressant plats och försöka examinera de växter vi träffar på. Har du flora och lupp är det bra. Fika med och stövlar på. Lars-Ove Stakeberg träffar vi på Stenkullens Station stora parkeringen 18.00. OBS en halvtimme tidigare än föregående år. Frågor: Lars-Ove Stakeberg 0703-87 58 20.

Fre 24 maj Cykeltur bland nattsångare

Hasse tar oss med på en tur längs banvallen mellan Stannum och Olofstorp. Samling vid Stannums trä 20.00. Medtag cykel, fika, myggolja och kläder efter väder, kanske vanter?

Frågor: Hasse 0302-193 34 eller 0702-91 81 71.

24-26 maj Helgutflykt Visingsö

Vår försommarresa går i år till Visingsö. 20 platser är bokade på ett vandrarhem. Olle Holmstrand håller som vanligt i aktiviteterna. Se separat information i programmet. Är du intresserad att följa med ring Ingrid Ritola 031-702 56 45 eller 0709-71 68 65 senast 1 april.

Tis 28 maj Botanikvandring

Visst längtar ni ut i markerna nu, när naturen är som allra vackrast. Följ med denna sköna vårväll, så får vi se hur många växter vi hittar. Fikar gör vi på någon fin plats. Vi träffas på Stenkullens Station stora parkeringen 18.00. OBS en halvtimme tidigare än föregående år.

Frågor: Bo Nilsson 0705-31 46 35.

Juni

Tis 4 juni Botanikvandring

Junikväll. Nu vill vi ut och se på allt som växer och spirar. Fikat avnjuter vi på en vacker plats, medan solen sakta dalar. Vi träffas vid Stenkullens Station stora parkeringen 18.00. OBS en halvtimme tidigare än föregående år.

Frågor: Lars-Ove Stakeberg 0703-87 58 20.

Ons 5 juni – Naturnatta

Kom med och njut av nattskärrornas mytomspunna spel i sommarnatten. Vart ska vi i år??? Bosse har koll. Ta med fika, stövlar, ficklampa och myggstift. Bosse är vår guide och möter oss på Torpskolans parkering 22:00

Frågor: Bosse 0302-146 35 eller 0705-31 46 35.

Tors 13 juni Botanikvandring

Följ med på vår sista botanikvandring för det här året. Packa din ryggsäck och följ med Lars-Erik Karlsson ut i den härliga sommarkvällen. Hoppas vi hittar några fina nattviol. Vi träffas vid Stenkullens Station stora parkeringen 18.00. OBS en halvtimme tidigare än föregående år.

Frågor: Lars-Erik 314 59.

Sön 16 juni Botanikresa

Årets botanikutflykt går till fina växtlokaler i Väster-götland. Medtag fika för en rast samt flora och ev. lupp. Lunch intages på lokalt matställe på egen bekostnad. Beräknad hemkomst ca. 18:00.

Samling 8:00 på parkeringen, Tingshuset.

Föranmälan till Lars-Ove Stakeberg, 0703-87 58 20, senast mån 10/6.

Vitemosse Bild: Olov Holmstrand

Augusti

Sön 4 aug Ängens dag

Lieslätter är nödvändig för att ängsblommorna ska leva vidare. Kom och prova på hur det är att slå. Ta gärna med lie, annars finns det att låna. Vi bjuder på fika. Lars-Erik Karlsson finns vid Skallsjö hembygdsgård (nära Kyrkoruinen) 08–12.

Frågor: Lars-Erik 0302-314 59.

September

Sön 15 sep Natur- och kulturvandring i Floda

Lars-Erik Karlsson tar oss med på en vandring på stigar och vägar i och kring Uddared. Vi ser på natur och lokalhistoria. Ta kläder efter väderlek och grova skor eller stövlar. Fika för en rast.

Samling Församlingshemmet Uddaredsvägen kl. 10.00.

Frågor: Lars-Erik 0302-314 59.

Samarr: Skallsjö Hembygdsförening och LNF.

Sön 22 sep – Sträckfågelräkningen

Per och/eller Jon Håkansson kommer att vänta på oss vid Gråbo modellflygplats, som heter Backlanda. Den ligger inte långt från Hjällsnäsviken. De berättar vilka fåglar som sträcker och kommer att vara på plats från 07.00 och ett par timmar framåt. Varma kläder och en värmande fika medtages.

Frågor: Per 0302-175 94 eller 0705-89 59 52.

Klimatångest

Skogsbrand i somras.

För ett halvår sedan hade vi en otroligt varm sommar och torka som orsakade ofattbart stora bränder. Detta var en trolig effekt av den klimatpåverkan som våra utsläpp av växthusgaser gett upphov till. Trots det blev klimatfrågan inte särskilt uppmärksammas av de olika partierna i vårt senaste kommunal- eller riksdagsval. Vår nuvarande användning av fossila energier med tillhörande koldioxid-utsläpp innebär att temperaturen på vår jord kommer att stiga med 3-4 grader enligt FN:s/IPCC:s bedömning i sin senaste klimatrappport. Där framgår bland annat att redan vid 1,5 grader dör korallreven helt ut.

Trots det blev denna klimatrappport bara en liten notering i slutdokumentet från den stora klimatkonferensen i Polska Katowice, där över 200 länder deltog. Man lyckades dock bli överens om en regelbok gällande att så gott som alla länder senast 2020 måste redovisa sina åtgärder och mål för att minska utsläppen. Länderna i EU inklusive Sverige behöver minska sina utsläpp med 70 % till 2030 eller mer än 10 % per år. Sveriges utsläpp beror på konsumtion av varor/tjänster som tillverkats i Sverige och i de länder varifrån vi importerar. Utsläppen behöver minska från 10 ton CO₂ per innevånare och år till ca 3 ton. Frågan är enligt en del experter (och även mig) om vi och andra rika länder klarar en så kraftig minskning på demokratisk väg.

Den 15-åriga flickan Greta Thunberg, som skolstrejkat för klimatet, höll på konferensen i Katowice ett mycket uppmärksammat tal, om att våra politiker har svikit oss och fortsatt att prioritera ekonomi före ekologi.

Lokalt i Lerum försöker vi bland annat vid våra årliga möten med kommunalråden att påverka och påskynda aktiviteter som kan minska vår klimatpåverkan från trafiken, öka vår naturhänsyn vid planeranden och skogsskötsel mm.

Vi har även bildat en separat Bullergrupp som tagit fram ett medborgarförslag på hur man kan/bör minska trafikens klimat- och hälsopåverkan.

Det är dock lätt att drabbas av klimatångest, då de hittills kända eller planerade åtgärderna för att minska klimatpåverkan lokalt eller globalt inte alls räcker för att jorden ska vara fortsatt beboelig

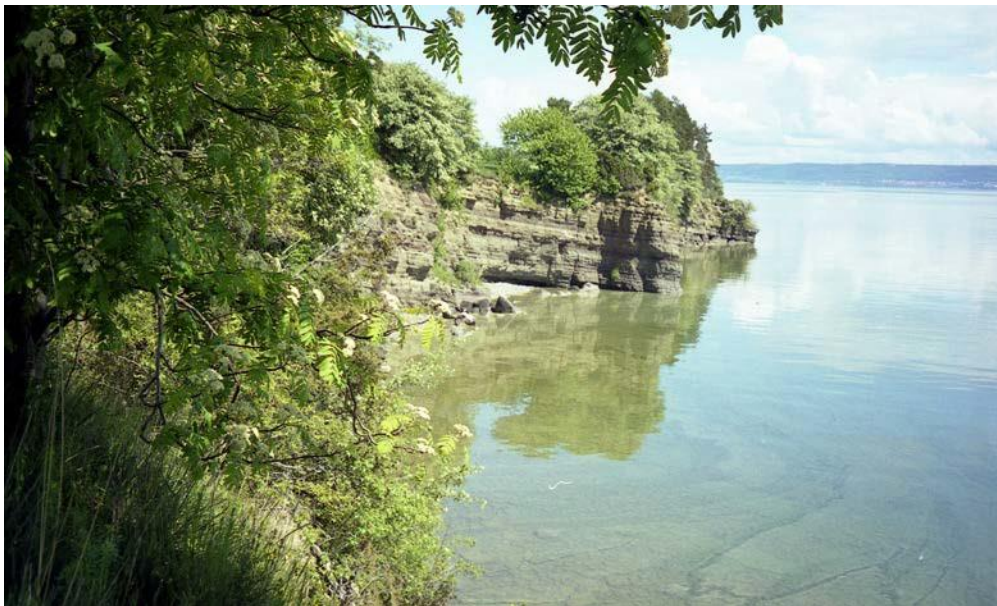
Det som behövs är att vi alla ändrar vår livsstil, framförallt vi i de rika länderna.

Text: Dan Skarpsjö Bild: Olov Holmstrand

Försommarutflykt till Visingsö med avstickare till Norra Kärr

Åtminstone sedan mitten av 1990-talet har Lerums Naturskyddsförening arrangerat gemensamma försommarutflykter. I år har vi tänkt besöka Visingsö och även göra en avstickare till Norra Kärr. Till Visingsö åkte vi senast 2002, så det är 17 år sedan och ön är väl värt att besöka igen.

Visingsö i Vättern utanför Gränna är 14 km lång, 3 km bred och består av 25 lättframkomliga kvadratkilometer. Det gör att ön är perfekt att bese på cykel. Och vad är sevärt? Det beror givetvis på intresse. Mest kända är kanske ekarna, de vackraste i Sverige säger en del.

Sydspetsen Visingsö

Ekarna planterades på 1830-talet för att svenska flottan skulle få tillgång till timmer att bygga krigsfartyg. De ursprungligen ca 300 000 ekarna förvaltades av staten och sköttes så att det blev långa, raka stammar. Idag är virket leveransklart, dock är det inte längre aktuellt med krigsfartyg. Istället har det fina ekvirket kommit att användas till fanér, whisky tunnor och inredningsdetaljer.

Berggrunden på Visingsö är säregen och utgörs av den mjuka och kalkhaltiga Visingsöserien, som är yngre än urberget. Därför är vegetationen rik och frodig. Bosättning och odling har förekommit sedan stenåldern. På medeltiden bodde Magnus Ladulås på ön och på 1600-talet var den säte för ätten Brahe. Idag är Visingsö ett mycket populärt utflyktsmål via färjan från Gränna.

Norra Kärr är namnet på en före detta gård i skogen strax öster om och ovanför Vättern mitt emellan Gränna och Ödeshög. Nu är Norra Kärr istället känt som ett av Sveriges mest kontroversiella gruvprojekt. Under ungefär 10 år har det kanadensiska prospekteringsföretaget Tasman Metals försökt få tillstånd att bryta berg som innehåller så kallade sällsynta jordartsmetaller.

Märkvärdiga mineral i Norra Kärr

Berggrunden i Norra Kärr har ovanlig sammansättning och innehåller delvis unika mineral som har fått lokala namn som grännait, lakarpit och kaxtorpit. Men metallhalterna är mycket låga och utvinning skulle kräva omfattande dagbrott och ge ännu större avfallshögar.

Eftersom området vid Norra Kärr lutar mot Vättern skulle vattenkvalitet och naturvärden i sjön hotas av så omfattande gruvbrytning. Vättern är bland annat Natura 2000-område och är i dagsläget vattentäkt för ungefär 250 000 människor, i framtiden kanske stora delar av Mellansverige inklusive Stockholm. Praktisk information om resan finns i listan över aktiviteter under vårprogrammet.

Text och Bilder: Olov Holmstrand

Handla miljövänligt och Fixa grejen

Naturskyddsföreningens kampanj "Fixa grejen", som drog igång under Miljövänliga veckan 2018, kommer att drivas under tre år. Med smarta tips, inspiration och kreativitet är syftet att bidra till att spara på jordens resurser och att minska avfallet. Verktögen är att vårda, laga, återbruka och förlänga livet på de grejer eller prylar vi redan har.

Många brasaker gör du säkert redan. Men du kanske vill ha inspiration till att göra ännu mer, få tips på sådant du inte riktigt tänkt på. På Naturskyddsföreningens hemsida finns dels många idéer på vad du kan göra, dels hur du gör för att förlänga livet på dina kläder och prylar. Detta finns på <https://www.naturskyddsforeningen.se/fixagrejen/> samt i årsboken 2018 "Ett hållbart liv".

Har du egna tips på att laga, vårda, göra om, återanvända eller slänga mindre? Naturskyddsföreningen är på jakt efter praktiska förslag och tips som underlättar vardagen. Gärna av typen där man tänker: "Åh, vad smart och inte var det särskilt svårt heller!" Dela med dig av dina bästa tips på länken <https://www.naturskyddsforeningen.se/fixagrejen/lamna-ditt-basta-fixartips-vinn-en-bok/>. Bland tipsen som kommer in, lottas boken "Ett hållbart liv" ut. Du har ända fram till 1 december 2019 på att göra detta.

En del lagningar och reparationer kan vara svåra att göra utan professionell hjälp. LNF har påbörjat en lista med bland annat hantverkare och entreprenörer i Lerums kommun som kan hjälpa till med att förlänga livet på våra prylar. Tanken är att listan ska publiceras på Lerums Naturskyddsförenings hemsida under 2019.

Hjälp oss att hitta dem som platsar på listan. Mejla dina förslag till catharinap51@gmail.com.

Catharina Pettersson

Upptäck dagfjärilarna och bli en dagfjärilskådare

Från fågelskådare till dagfjärilskådare

Efter att varit fågelskådare så länge jag kan minnas nästan, kunde jag nog för några år sedan inte drömma om att ett starkare intresse skulle komma att ta överhanden. Att så blev fallet är dock inte så konstigt om man tänker efter.

Dagfjärilskådning har nämligen flera likheter med fågelskådning. Som att de bästa landskapen att skåda i är Skåne, Öland och Gotland. Eller att vissa arter måste man åka till fjällen för att se. Som att vissa arter övervintrar i vårt land, medan andra flyttar. Eller att det ibland kommer sällsynta gäster hit till vårt land. Samt att skådandet ofta tar en ut i spännande och natursköna marker. Då man skaffat sig sina krysslistor för dagfjärilar är det precis samma känsla att kryssa nya arter som det är med fåglar.

Häromåret övertygade jag en gammal fågelskådarvän till att börja med dagfjärilar och det tog inte lång tid innan han var fast. Under sommarhalvåret var han ute var och varannan dag och skådade fjärilar och han uttryckte "jag känner mig som en yster kalv som har blivit utsläppt på grön bete" och det tycker jag är en bra beskrivning till vad jag själv kände då jag började med denna hobby. De flesta arterna av dagfjärilar flyger under högsommaren, vilket är den tid då man som fågelskådare har minst att göra. Dagfjärilskådandet är därför ett utmärkt komplement till fågelskådandet om man nu vill vara fullt sysselsatt hela året.

Tryfjäril i Skåne, en sällsynt gäst i Sverige

Dessutom är de som namnet antyder dagaktiva, medan de flesta andra släkten av nattfjärilar är nattaktiva. Det finns ju som alltid undantag och ett släkte av nattfjärilarna är dagaktiva och har klubbor på antennerna precis som dagfjärilarna. Dessa är bastardsvärmarna och i Sverige så brukar vi ta med bastardsvärmarna till dagfjärilarna också trots att det egentligen inte finns något sådant släktband. Det finns 7 st. arter av bastardsvärmare i Sverige.

Vad behöver man för att bli dagfjärilskådare?

Den moderna dagfjärilskådaren använder kikare och framför allt kamera. Då det gäller kikaren så rekommenderar jag en 8x25 eller 8x30 med så bra närgräns som möjligt. Ofta tittar man på fjärilar inom ett par meters avstånd och då är kikarens närgräns vital. Däremot behöver kikaren inte vara ljusstark då det alltid är vackert väder då man tittar på dagfjärilar.

Annars är kamera det som är viktigast då många av artbestämningarna görs i efterhand då man förstorar upp bilderna i kameran eller i datorn. Kameran behöver inte vara dyr (jag har vid flera tillfällen klarat mig med min mobilkamera), men en riktig kamera med teleobjektiv är att föredra. En bra fälthandbok behöver man också och det finns flera bra böcker att välja mellan. Slutligen så kan jag rekommendera att ha med en lupp i utrustningen. Den är bra att ha om man vill titta på fjärilsägg och nykläckta larver.

Mindre bastardsvärmare, Skåne

Dagfjärilar i Lerum

Några arter lever i våraskegar och några få arter besöker även våra trädgårdar. Flertalet arter är dock knutna till hagmarker och framför allt ängar. Detta beror på att många fjärilsarter endast har en enda växtart som värdväxt till att föda upp sina larver på och många av dessa värdväxter växer på just ängar. Därför är de platser som har biotoper med ängsblommor som exempelvis Vibro, Nääs och Hjällsnäs bra platser att se fjärilar på. I våra grannkommuner så kan jag rekommendera Torslandaviken samt delar av Vättlefjäll i Göteborg och framför allt Dammsjöås i Alingsås som riktigt fina lokaler för dagfjärilar.

Jag har gjort mig min egen fjärilslokal genom att jag anlagt en liten äng i Uddared, Floda. På denna har jag noterat 25 stycken olika arter vilket kan jämföras med de 4–5 arter som brukar besöka vår trädgård bara några tiotal meter därifrån. Så om man anlägger en äng får man ett fantastiskt gensvar. Vi kan fortfarande rädda många fjärilsarter om vi bara vill.

Text och Bilder: Tomas Bergsund

Snokläger i Härsjönäs juli 2018

Under helgen den 27-29 juli 2018 spenderade 38 snokar, barn och deras vuxna en helg under ett regionalt snokläger vid Lilla Härsjön. Vi hade möjlighet att få använda Härsjönäs lägergård ägd av Friluftsförbundet. Vi hade eldningsförbud i hela kommunen så vår matlagningssituation blev lite annorlunda än vad vi planerat från början. Men vad gjorde det när vi hade en super matlagare med oss som löste det med de medel som fanns. Det fanns möjlighet att sova inne men det var inte många som valde det. Det provades på både tält, vindsydd och även att sova under bar himmel.

Och självklart, utöver de olika tre snokpass med tre olika aktiviteter i varje att välja på, så badades det i massor. Detta regionsnokläger med dess utvärdering har nu fått Naturskyddsföreningens rikskansli uppe i Stockholm att få upp ögonen för detta koncept och det kommer satsas på att detta kommer att finnas på fler ställen i Sverige.

Roligt att vi i Lerum är med och skapar nya saker för vår underbara verksamhet Natursnokarna.

Text och Bilder:Erika Tyrberg

Alla får del av Naturskyddsföreningens arbete för en välbevarad natur och en bättre miljö. Genom att bli medlem försäkrar jag att Naturskyddsföreningen kan fortsätta arbetet för en bättre miljö.

Jag heter _____ Född år _____

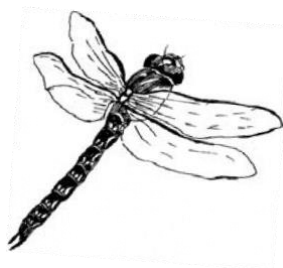
Adress _____

Postadress _____

Telefon _____ - _____ e-post _____

Familjemedlemmarnas namn _____

- ☐ Jag vill bli fullbetalande medlem 295:-
- ☐ Ungd under 25 år + Fältbiologerna 195:-
- ☐ Vi vill att hela familjen skall vara med 365:-
- ☐ Naturskyddsföreningen skickar inbetalningskort och välkommenpaketet till ovanstående adress.

Jag vill delta i följande aktiviteter

Klimatfrågor – Handla miljövänligt – Bygga fågelholkar – Fågelstudier – Rädda Tornfalkar

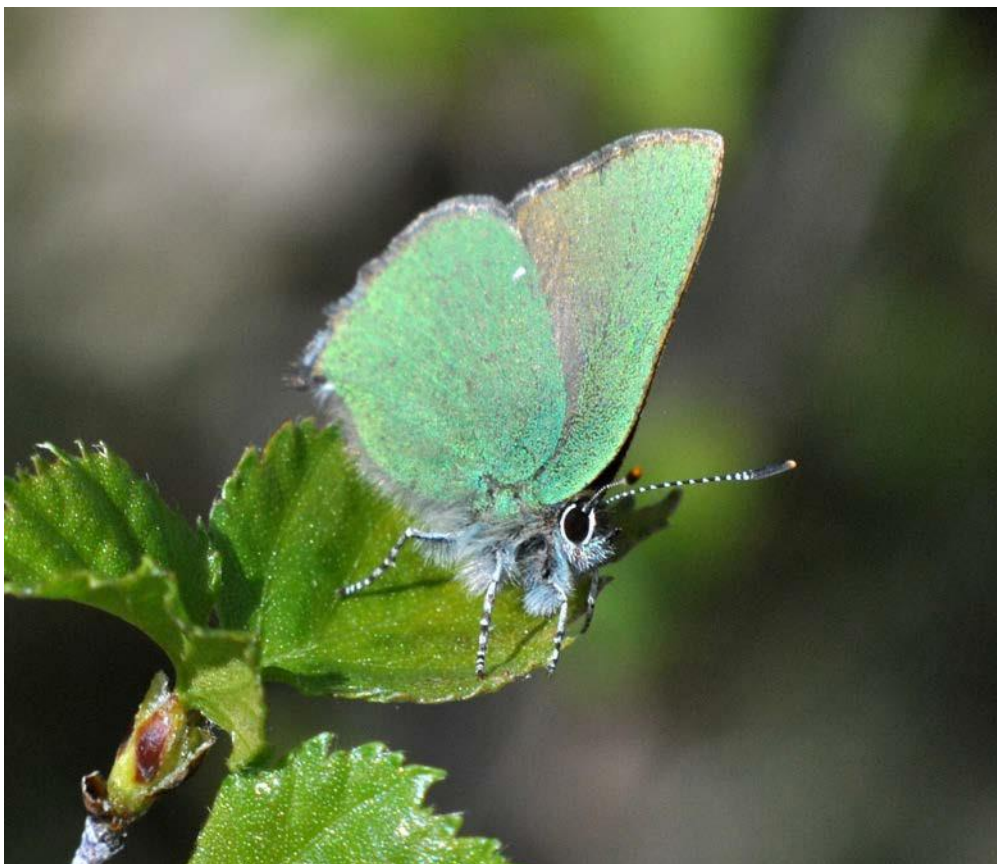
Botanik – Planfrågor – Promenader – Miljö – Äta rätt – Fältbiologerna – Styrelsejobb

Smådjur i skogen – Rädda gammelskog – Natursnokarna. (Ringa in det du vill göra)

Scanna denna sida och skicka med e-post till: olle.holmstrand@telia.com,
så blir du medlem. Sänd inga pengar nu.

Avsändare:
Olov Holmstrand
Torphagebacken 11
443 38 LERUM

Grönsnabbvinge i Kusebacka Bild: Tomas Bergsand